

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: *Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.*

VI. ARG.

STOCKHOLM, 1 JANUARI 1917.

Nr 1.

Nu.

Vi ha länge sett mot 1917 som ett för kvinnornas rösträttsfråga avgörande år. Denna riksdag är den sista i perioden. Tiden är inne, då vår fråga äntligen bör få en positiv lösning efter sin långa riksdagshistoria. I motsatt fall stå de svenska kvinnorna inför utsikten till minst en ny sexårsperiod, innan de kunna få genom rösträtt utöva inflytande på landets öden.

Men de svenska rösträttskvinnorna vilja icke ens förutsätta denna senare möjlighet. De godtaga inga skäl, varför de skulle få avslag och ännu en gång sättas på tillväxt. Ingen kan komma med det påståendet, att vårt lands ställning är sådan, att det i yttre eller inre avseende skulle löpa fara, om den svenska riksdagen samlade sig till en handling, som Danmark utan risk vågade under världskriget, och som för övrigt skulle stå i överensstämmelse med den allmänna tendensen ute i världen. Vidare, frasen om att kvinnorna inte ha med politik att skaffa borde ingen man, allra minst riksdagsman med känsla för logik och ansvar, våga ta i sin mun, sedan de sista årens erfarenheter så tydligt visat, hur politiken reglerar inte bara de stora linjerna i folkens liv utan också dess detaljer, inte minst inom kvinnans gamla maktområde, hemmet. Det vore ett stort misstag av de bestämmande att tro, att sammanhanget undgått kvinnorna själva. De ha i mycket stor utsträckning dragit den konsekvensen av sina egna krigsårserfarenheter så, att de vilja ha sin hand och sina representanter med, när det gäller besluten och inte mera blott inskränka sig till att ta befallningar och lyda.

Om det här ovan sagda gäller i främsta rummet husmödrarna, så ha de självförsörjande för sin del en känsla av att de i dessa den ekonomiska omvälvningens tider ha i bokstavig mening livsintressen att bevaka. Många erfarenheter, såsom, för att ta ett färskt exempel, tillvägagångsättet vid pensioneringen av affärsanställda, då kvinnorna tillerkändes lägre pension än männen mot högre avgifter och den mycket tveklaktiga fördelen av ti-

Vid årsskiftet.

I mörker sänkt nu ligger land och vatten,
och millioners suckan hörs i natten,
och millioner sträcka sina händer
mot himlen upp från alla jordens länder.

"Är måttet än ej rågat, världars Herre?"
I bävan fråga de, "och stunda värre
och värre dagar än för Dina trogna,
vilka som fordom äro redobogna

att verka för Rättfärdighetens rike
och se i varje människa en like
med samma rätt till himlen och till jorden,
en varelse till Skaparns avbild vorden?"

Än dröjer svaret. Men på himlen stiger
en ensam stjärna upp och stilla viger
det nya året in. I mörkret glimmar
dess svaga ljus, igenom nattens timmar.

Det dallrar fram en ton av sällsam tjusning,
det sprider sig allt klarare en ljusning
och sänker sig till kvalda hjärtan ned.
Hugsvalande det viskar: Fred!

H. Ph.

digare pensionsålder, ha visat dem, att kvinnorna i kampen för tillvaron behöva det fulla medborgarskapets rättigheter. Och alla, husmödrar så väl som självförsörjande, mödrar, hustrur, systrar, ha så starkt känt de utanförståendes vanmakt, när det gällt landets livsfråga: avgörandet om krig och fred, att därur växt en vilja till delaktighet och det icke en gång i en ovisst framtid, men nu.

När nu folken i alla länder arbeta på att få i egna händer makten över sina öden för att kunna göra gällande sin vilja till fred och broderskap, då ha de folk, som i detta arbete ta sina kvinnor med, fått ett krafttillskott, som icke kan överskattas. Ty om den ställning kvinnornas flertal intar till kriget och till freden och fredens organisation,

behöver man icke tvivla: de äro fredsvänner, och de skulle med glädje se möjligheten att kunna med sin kärlek till fosterlandet förena sin positiva fredsvilja.

Alltså: kvinnornas samfälliga intressen peka mot en lösning av rösträttsfrågan nu. Till de här ovan anförda skälen kommer ännu ett annat, vars stora psykologiska betydelse icke får förbises, nämligen det att Sverige icke får sätta sina kvinnor yttermera i efterhand i jämförelse med de andra tre nordiska landen. Det är ingen fras, att en sådan förödmjukelse skulle kännas smärtsamt och djupt av otaliga svenska kvinnor. Inga ursäkter, intet smicker kunde bortförklara faktum, att detta skulle betyda, att de svenska männen sätta mindre lit till sina kvinnor

Riksdagsman Daniel Persson i Tällberg

höll söndagen den 17 december på inbjudan av Borlänge-Stora Tuna F. K. P. K. föredrag i Borlänge över ämnet: "Kvinnans sociala och rättsliga ställning i samhället."

Talaren framhöll, att skälen mot kvinnans politiska rösträtt nu bli allt svagare, men att Första kammarhögerens motstånd alltjämt tyckes svårt att övervinna. Men, yttrade tal., så visst som ljuset skall segra över mörkret, sanningen över lögnen, rättfärdigheten över orättfärdigheten, så visst skola kvinnorna nå fram till sin fulla medborgarrätt. Vissa "politiska sönngångare" ha anført som skäl mot de svenska kvinnornas krav på rösträtt, att de visat för liten iver i sitt rösträttsarbete. Å andra sidan anse samma motståndare, att de engelska kvinnorna gått för aggressivt till väga, och därför böra de ej ha rösträtt. Talaren betonade, att de svenska kvinnorna genom sin storartade opinionsyttring i samband med rösträttspetitionen år 1914 tydligt visat, vad de önska. Att de uppträda sansat och värdigt ansåg talaren som ett bevis på att de äro mogna för deltagandet i det politiska livet. Många anse, att det är olämpligt att i dessa orostider framlägga kvinnornas krav på politisk rösträtt och att över huvud taget söka genomföra politiska och sociala reformer. Häremot gjorde talaren den åsikten gällande, att orostiderna böra egga oss att arbeta för rättens och rättfärdighetens seger. Vi böra under sådana tider stärka samhörighetskänslan genom att gå in på de rättfärdighetskrav, som framställas såväl från männens som från kvinnornas sida. Forna tidars naiva uppfattning av kvinnans värde bestå vi nu ett medlidamt löje. Vi kunna vara förvissade om att — några generationer framåt i tiden — ett sådant löje skall ägnas vår tids rädsla för kvinnornas rösträttssträvan. Sedan talaren redogjort för de reformer till kvinnans bästa, som genomförts från 1850-talet, framhävdes vikten av att ej anse att tillräckligt

än deras bröder i de andra länderna.

När nu avgörandet skall ske, ligger det i sista hand hos riksdagen. Men förvisso ha de svenska väljarna möjligheter att klargöra stämningen i landet till kvinnornas rösträttsfråga, och att därmed på ett fullt lojalt sätt influera på utgången av det betydelsefulla beslutet.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktör: GURLI HERTZMAN-ERICSON.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan I
Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3—1/4.
Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.
Rikstele 8600. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:
Pris för 1917 Kr. 1:35.
Lösennummer 6 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 2 kr. i postanvisning till tidningens expedition.

RÖSTRÄTTSBYRÅN

6 Lästmakaregatan I, Stockholm

Allm. tel. 147 29. Rikstele 8600.
Öppen vardagar kl. 1/3 1—1/3 5 e. m.
L. K. P. R:s sekreterare träffas personligen kl. 1—3 e. m.

Socialdemokraterna kräva partimotion om rösträtt för kvinnor.

Ett flertal arbetarekommuner ha till socialdemokratiska partistyrelsen inlämnat motioner med hemställan om att partikongressen ville anmoda riksdagsgruppen att ånyo i riksdagen väcka motion om kvinnornas medborgarrätt. De arbetarekommuner, vilka insänt olika formulerade motioner med samma syfte äro: Arvikas, Billesholms, Furulunds, Göteborgs, Karlhamns, Karlstads, Kjävlings, Linköpings, Lunds, Luleå, Malmbergets, Malmö, Nynäshamns, Ronneby, Stockholms, Sundsvalls, Trelleborgs, Ystads och Örebro arbetarekommuner.

Sedan partistyrelsen tagit del av motionerna, har den tillställt kommunerna följande utlåtande:

Riksdagsgruppen har, som bekant, upprepade gånger framfört denna fråga och partistyrelsen anser densamma vara av allra största vikt. Därför tilllåta vi oss, ehuru vi erfarit att riksdagsgruppens förtroenderåd ändock haft för avsikt att förbereda motion i ämnet till årets riksdag, hemställa att kongressen måtte understryka sakens betydelse genom att hemställa till riksdagsgruppen att vid 1917 års riksdag förnya sin motion om politisk rösträtt och valbarhet för kvinnor.

Påminn medlemmarna i Eder förening samt Edra vänner och bekanta att å närmaste postkontor prenumerera å Rösträtt för Kvinnor.

vunnits. Ännu återstå många och stora orättvisor: en kvinna i statstjänst förlorar sin ordinarie befattning vid äktenskaps ingående, en kvinna erhåller lägre lön än en man för samma arbete o. s. v. Bland skäl mot kvinnornas politiska rösträtt har ofta anförts, att kvinnorna ej fullgöra värnplikt. Här emot ville talaren framhålla som sin mening, att kvinnorna i sitt trägna arbete för hem och barn fullgöra en värnplikt så god som någon annan. När kvinnorna få politisk rösträtt skulle, enligt talarens mening, större enighet kunna åstadkommas i arbetet för fosterlandets väl.

Det intresseväckande föredraget motogs av den fulltaliga publiken med en kraftig applåd.

Sedan fröken Signe Fridholm uppläst ett av Svenska sektionen av internationella kvinnokommittéen för varaktig fred utsänt utprop, framsade fröken Greta Hjorth på ett förtjänstfullt sätt Heidenstams dikt Sånger i kyrkornet. Några elever från Kommunala mellanskolan medverkade under aftonen med sång.

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- o. utländska nyheter
i alla slags

DAMKAPPOR, DRÄKTER & KJOLAR

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningsavdelning.
Vi' uppvisande av medlemskort i F. K. P. R. lämnas 5 % rabatt.

De danska kvinnorna utöva sin rösträtt.

Några ögonblicksbilder från Köpenhamn den 14 december 1916.

Första intrycket.

En politiskt omyndig svenska, som torsdagen den 14 december begett sig över sundet för att med egna ögon konstatera vad det för de danska kvinnorna betydde att nyss ha blivit politiskt fullmyndiga och nu för första gången stå i begrepp att använda sin rösträtt, väntade att finna någonting alldeles särskilt över Köpenhamns yttre habitus den dagen, sol och klar himmel — varför icke en vacker dag bland alla de många kulna och grå! — flaggor i topp här och var, något visst festligt högtidligt åtminstone över kvinnorna. Men hon misstog sig. Himlen var mulen, och bitande råkall var dagen, kvinnornas första väljardag. Av glad högtidlighet icke ett spår — i det yttre.

Nu låg det för kvinnornas del något alldeles speciellt i den omständigheten, att de första gången fingo utöva sin rösträtt vid ett referendum och ej vid ett politiskt val. Saken gällde som bekant försäljning eller icke av de danska västindiska öarna. En dylik folksomröstning saknar ju i det stora hela ett politiskt vals starka personliga bitterhet motståndare emellan och den skiftande mångfalden av synpunkter, vilket allt gör striden hårdare, hänsynslösare och händelsernas gång mera spännande. Någon märkbarare hetsstämning låg i varje fall icke över Köpenhamn den 14 december. Visserligen stodo sandwichmän vid alla vallokaler, nog böljade trafiken på huvudgatorna livligare än vanligt, och sannerligen såg inte huvudstaden mot aftonen rätt ostädad ut med sina massor av flygblad och utprop på trottoarer och i rämnstenar, men på det hela taget var stämningen lugn och värdig och präglad av detta oförlikneliga danska gemyt, som vi svenskar genast lägga märke till och tycka om, ehuru — eller kanske just emedan — det är så himmelsvitt olika vårt eget.

På biltur genom staden.

Mitt första åtgörande var helt naturligt att söka sammanträffa med någon av de ledande socialt och politiskt intresserade kvinnorna för att av dem erfara något om kvinnornas hållning på denna deras första rösträttsdag. Jag uppsökte redaktionssekreteraren i tidningen "Kvinden og Samfundet", fröken Thora Daugaard och kom upp på den lilla låga, gammaldags trevliga redaktionslokalen i en lycklig stund. Fröken Daugaard stod just i begrepp att företaga en bilexpedition till en del av valställena i avsikt att ordna och övervaka utdelningen av ett utprop med motto "Retfærd fremfor Magt" och erbjöd mig att göra sällskap.

För mig blev denna biltur ett oväntat och kärkommet tillfälle att på nära håll få studera ett referendum och

kvinnornas deltagande i detsamma med den nyförvärvade rösträtten.

Min första fråga till fröken Daugaard ljud:

— Vet man något om hur kvinnorna komma att rösta?

— Nej, det är omöjligt att beräkna. De bilda intet block, många komma säkert att rösta nej och andra rösta ja, även när deras familj i övrigt hyser andra åsikter. Man kan intet förutspå härvidlag.

Propaganda bland kvinnorna.

Har det agiterats mycket bland kvinnorna, undrade jag vidare.

— Åja, sade fröken Daugaard, det kan man icke neka till. De konservativa kretsarna, som i stort sett äro emot försäljningen, söka inverka på kvinnorna och räkna på god hjälp från deras håll.

Att så också var förhållandet fick jag bekräftelse på litet senare, då en liten lapp med "Fritjof Nansen om Ösalget" stacks i min hand. Den store norrmannen varnar, om än i anspråklöst försiktiga ordalag, mot försäljningen. Vid nästa gathörn räcktes mig ett något större plakat med utförliga motiveringar för att det i alla avseenden var bäst att rösta mot. På rådhusplatsen gjordes en sista vädjan. En yngling bar på en stång följande utprop:

Danske Kvinder!

Under ejendommelige Forhold kaldes I for første Gang til Stemmeurten. Ministeriet opfordrer Jer til at stemme for at afhænde en Del af vort Fædreland, en Koloni. Vi har ej et i et kvart Aartusinde.

Vi Kvinder kan og maa forhindre dette Salg. Er Øerne først solgt, faas de aldrig tilbage, og vor første Afstemning skal ikke have til Følge, at Dannebrog maa stryges over dansk jord. Vi nedlægger Indsigelse derimod og opfordrer alle danske Kvinder til at stemme mod Salget af Dansk Vestindien den 14 december.

Sæt X ved Nej!

Vid vallokalerna.

Staden var med anledning av röstningen uppdelad i 24 distrikt, vart och ett med sin vallokal, vanligen en folkskola. Här sorterades de röstande ytterligare i olika våningar efter bokstavsordning.

Medan bilen höll några ögonblick stego vi ur. Sandwichmän, poliser, glada och nyfikna folkskolebarn, som fått sig tre dagars extra skollov — det var egentligen vad som först föll i ögonen. De röstande voro ej överväldigande många. Men så befunno vi oss också nu i utkanterna, vars röstberättigade till största delen ej ekonomiskt oberoende, voro av sitt arbete förhindrade att rösta denna tid på dagen.

Nästa folkskola. Ungefär samma syn, kanske litet livligare dock.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 429 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover t. landsorten sändas gratis o. franco.

Vi närma oss stadens centralare delar. Här råder trängsel vid vallokaler- nas ingångar. Och kvinnorna? Man fick det bestämda intrycket, att de voro minst lika ivriga som männen att begagna sin rösträtt, ty vid så gott som alla vallokaler voro de i avgjord majoritet. Frampå eftermiddagen lär förhållandet å vissa håll varit ovänt, i det att männen då i stora skaror strömmat till från fabrikena.

Tillströmningen blir allt livligare. Eleganta damer i pälsverk och siden komma sida vid sida med "husassister" eller bleka kontorsflickor, som ha brått att komma tillbaka till sitt arbete. Gamla, vänliga gummor, som väl inte vågat sig ut på mängden god dag under de senaste månaderna, stappla fram, somliga stödande sig på käppar, andra arm i arm med någon yngre ledsagarinna. Alla ha de samma mål, alla skola de "stemme" för första gången.

Stämningen bland kvinnorna.

Det hade sitt stora intresse att närmare studera ansiktsuttrycket hos de många röstande kvinnorna, när vi vid ett av valställena nödgades göra ett längre uppehåll. Den prägel av högtidlig glädje, som Köpenhamns den dagen gråa och olustiga fysiologi sannerligen icke bjöd på, fanns den manne icke här, i kvinnornas hållning, i deras blickar? Jo, förvisso fanns den hos många. En del sökte se obesvärade ut, när de med säkra steg gingo mot ingången med ett fast beslut i sinnet att rösta så och så, andra kommo litet förläget leende, åter andra med ett nytt självmotvetande i uttrycket, ett skimmer i ögonen, som lät förstå, att de denna dag dock kände sig stå inför en stor upplevelse. Så kände också den tillfälliga besökaren från grannlandet, som icke kunde återhålla en stilla undran över hur länge de svenska kvinnorna ännu hade att vandra, innan de stodo där deras danska sysstrar nu befinna sig.

Så kände också den i kvinnoakskretsen välbekanta skolköksinspektrisen fröken Eline Hansen, som jag träffade i vimlet på rådhusplatsen, medan något av valdagens yra slutligen tycktes gripa litet var här i händelsernas brännpunkt. Vi stodo båda och stirrade uppåt "Politikens" båda världiga "Valgtermometrar", vars röda och blå tygpelare mer eller mindre hastigt stego till väders, allteftersom siffror från sammanräkningen anlände.

— Hur känns det i dag, fröken Hansen? ljud min något triviala fråga.

Hon vände sig om och såg mig i ögonen.

— Stort, sade hon enkelt och allvarligt.

Elsa Alkman.

Nya landvinningar.

På initiativ av fröken Emma Aulin bildades den 12 december Husums F. K. P. R. i Ångermanland. Den räknar 16 medlemmar och ordförande och centralstyrelsemedlem är fru Mimmi Pjerrou.

Vid Skaraborgs länsförbunds årsmöte i Vara bildades Vara F. K. P. R. med 32 medlemmar och fröken Ebba Wickman som ordförande.

Nya stadsfullmäktige.

I Filipstad: fröken Ottilia Marin omvald på de frisinnades lista.

I Stockholm: fröken Anna Johanson nyvald av socialdemokraterna. (Fyllnadsval).

I Sölvesborg: fröken Ebba Hultqvist omvald på de frisinnades lista.

I Ängelholm: fröken Carin Nilsson nyvald på de moderatas lista.

I Östhammar fröken Signe Jacobson nyvald på de frisinnades och nykterhetsvännernas lista.

Elna Persson

50 år.

En av Lunds F. K. P. R:s mest värderade styrelsemedlemmar, ett kraftigt stöd för föreningen allt sedan hon för många år tillbaka inträdde i styrelsen, ledamoten i stadsfullmäktige i Lund, Elna Persson, fyllde sitt femtionde år nyårsafton 1916. Strängt bunden av sitt arbete — hennes yrke i det borgerliga livet är affärsinnehavarens, och hon expedierar i egen person kunderna i sin mönstergillt skötta linneaffär — har Elna Persson likväl funnit tid att vara en verksam medlem av styrelserna för Lunds F. K. P. R. och lokalkretsen av Fredrika-Bremer-Förbundet. Sedan fyra år tillbaka sitter hon även bland Lunds stadsfullmäktige, ursprungligen invald som den moderata eller borgerliga på en kvinnornas egen lista, nyss återvald av det borgerliga partiet.

Elna Perssons sällsynt klara huvud, sakliga reda och sunda omdöme märker snart var och en, som kommer i någon beröring med henne, likaså hennes omutliga rättskänsla, och länge behöver man ej känna henne för att också möta det varma hjärtelaget och den godlynta humorn. "Kärv i skiek, men vek i sinne", så karakteriserar en skånsk poet skåningen. Något av denna yttre kärvhet och mycket av denna inre vekhet utmärker Elna Persson, som för mig — själv född och uppförd i Skåne av icke skånska föräldrar — står som en fullödlig representant för det allra bästa av skånsk art, vederhäftigheten själv.

Många otvetydiga vittnesbörd bl. a. en rad av förtroendeuppdrag tala om att Elna Persson gjort sig lika värderad av sina kamrater inom stadsfullmäktige som förut i F. K. P. R. och Fredrika-Bremer-Förbundet. Det kan utan överdrift sägas, att hon är en av de mest allmänt kända av Lunds medborgare. Från de inflytelserika herrar, som passa på att tala kommunalpolitik med fröken Persson, medan de köpa kragar och näsdukar av henne, till de i sina intressen hotade lärarinnorna i en nyligen med staden inkorporerad stadsdel, vilkas förespråkare fröken Persson med framgång var i stadsfullmäktige — alla känna Elna Persson, och vad bättre är, det är genom sitt arbete, sin verksamhet, som hon är så känd.

Hjärtligen lyckönskningar gingo till henne på femtioårsdagen.

H. B.

Nya toner?

Allmänna Valmansförbundet har i dagarna utgivit Politisk årsbok 1916, en sammanfattning över vad sig i riket tilldragit under sist förflutna år. Ett kapitel är här även ägnat åt Kvinnorna och rösträtten, som fått en anmärkningsvärt opartisk och verkligt saklig framställning med återgivande in extenso av sista centralstyrelsemötets skrivelse till regeringen, samt de resolutioner, som fattats såväl vid centralstyrelsemötet som vid sammarmötet i Strängnäs och på Birgittadagen den 7 oktober. Författaren bifogar själv den anmärkningen, att "vad man än må säga om kvinnornas rösträttsrörelse, obestriddligt är, att den skötes med hänförelse, kraft och uthållighet".

Idunpriset

för år 1917 har tilldelats fröken Signe Hebbe, den framstående lärarinnan i scenisk aktion, sång och plastik.

På grund av L. K. P. R:s centralstyrelsemöte inställes Stockholms F. K. P. R:s månadssamkväm i januari.

Hur länge?

*Det lyser i öster ett flammande ljus,
i purpur går Nyårets tecken.
Den gryende dagen ur blodbestänkt hus
sig reser — i fladdrande vecken,
som hölja hans skepnad, är hål vid hål!
Den fläckade manteln har fått vad den tål.*

*Det suckar ur jorden, det kvider ur hav
mångtusende hädangångna,
som offrat vart löfte livet dem gav
och tagits av döden fångna.
— De ropande andarnas röster oss nå:
"Hur länge, hur länge, skall vreden bestå?"*

*Hur länge skall växa i gnistrande hat
de stridandes bittra smärta.
Hur länge skall näras av småaktigt gnat
de passivas skrumpna hjärta?
De där som på avstånd döma och se,
men borde om nåd för sin blindhet be!*

*Där gal ej hane, där gror ej strå,
där striden i vanvett välver.
Men ständigt förnyade tiderna gå
och den trasiga marken skälver!
Var man som kan hålla till sikt ett gevär,
som kan dö för sitt land, han är med, han är här.*

*Och hemma, där åldring och arbetsför
lärt stava på samma saga.
Där ges inga gråtande, fruktande mör
ej mödrar som bävande klaga.
Där finnes blott kvinnor i oräknat tal,
som tysta stå ut med sitt bräddade kval.*

*De sträva med modiga ögons ve,
med tänderna sammanbitna
att hålla riket tillsamman och ge
av krafter, ej än förslitna —
Fast är och dag till det ytterstas gräns
de smakat hur lidandets tuktan käns.*

*I kvinnor som burit och bära just
på hemfrontens tunga plåga,
som tärts av det ondas hetsande dust
I ha' provats över förmåga. — —
Demonernas grepp är fast och hårt
och lossnandet — synes olösligt svårt.*

*Ni visat världen vad kvinnoarm
har mäktat, utan att svika —
skall kvinnotanken, ömsint och varm
för sin slutliga uppgift vika?
Säg, är det från Er, I som lidit mest,
som lösenordet går ut härnäst?*

*När Nyårets klocka ringer på nytt
— om ett år — över hjältar som sova!
Ha' folken sin innersta maning lytt?
Har jorden fått fredens gåva?
Om så — må väl kvinnorna velat först
och stillat sin egen och tidens törst!*

*Den stämman männen ej kännas vid,
när det helas välfärd det gäller!
Må den tränga igenom slaktning och strid
till dess krigaren vapnet faller.
Må det evigt kvinnligas röst bli spord
i försoningens tändande Gudaord.*

Eva Fröberg.

Ur bokmarknaden.

VAR TID. *Årsbok utgiven av Samfundet de nio.* Albert Bonniers förlag. 251 sid. Pris 10 kr.

Det är ett vackert och värdefullt arbete Samfundet de nio, förvaltarna av Lotten von Kræmers testamente, utgivit med sin första årsbok, bland vilkas medarbetare äro att räkna flera av våra främsta författare. Visserligen motsvarar denna årsbok inte Lotten von Kræmers tanke på en tidskrift, som i viss mån skulle utgöra en fortsättning av hennes egen och upptaga dess namn, ty ensamt det höga priset å publikationen omöjliggör dess spridning i vidare kretsar. Som den nu föreligger, i en synnerligen tilltalande utstyrelse och med en text av rikhaltigt värde, utgör den emellertid en bok, som det är ett nöje att äga, och den originaletsning av Ernst Norlind, som medföljer, bidrar icke ringa till dess konstnärliga värde. Selma Lagerlöf har skrivit en stämningsfull skildring Rachels gråt och Ellen Key om Mödrarnas bönegång. Att flertalet artiklar färgats av den tungsinthet som vilat över tiden är ju helt naturligt, och de båda nämnda författarinnornas bidrag äro en utlösning för mycket, som nu rör sig i människornas och särskilt i kvinnornas hjärtan. Av stort intresse är Erik Hedéns essay Ur Aischylos idévärld samt de bidrag i bunden form, som lämnats av bland andra Bertel Gripenberg, Fredrik Vetterlund och Anders Österling.

Det är ju helt naturligt att de stora frågor, Kvinnofrågan och Fredsfrågan, vilka lågo Lotten von Kræmer så varmt om hjärtat skulle få sin givna plats i årsskriften. Det förefaller en smula egendomligt att samfundet i förordet reserverar sig för de meningar, vilka i dessa frågor uttalas, då det ju får betraktas som hart när orimligt att de nio medlemmarna i styrelsen skulle kunna tycka och tänka alldeles detsamma vare sig i dessa eller i andra av dagens så skiftande och brännande frågor.

Det måste betraktas som synnerligen lyckosamt att kvinnofrågan och dess behandling blivit lagd i så ömma och pietetsfulla händer som Ann Margret Holmgrens. Själv var hon Lotten von Kræmers mångåriga vän och således även i den egenskapen självskriven att ha yttranderätt i den första årsboken. Fru Holmgren har helt ansåklöst kallat sin artikel Några ord om kvinnofrågan och kvinnorörelsen i Sverige under Lotten von Kræmers tid, men i dessa ord har hon givit en fyllig, allsidig och omfattande skildring av kvinnorörelsen från dess första upprinnelse allt intill våra dagar. Vi få följa fröet från dess första nedsänkande i jorden och vi få bevittna dess växt till den stora förgrening, som nu bär namnet Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt. Vi, som tycka att utvecklingens hjul rubbar sig så mödosamt genom tiden, ha den allra största nytta av en sådan blick tillbaka, ty då först förstår man, hur fort det i själva verket gått, och vilka jättetag kvinnorna redan tagit i sin egen utveckling.

Ann Margret Holmgren är ju ännu med sitt vita hår och sitt spänstiga sinne ung bland de unga, men förefaller det inte som om det vore hundra år sedan hon som ung, rodnande flicka, uppfylld av beundran för mannens överlägsenhet, i en akademisk krets yttrade, att hon inte trodde att flickor kunde idka så svåra studier att de borde få ta studentexamen, ty mannens hjärna vore nog helt annorlunda beskaffad än kvinnans.

Ligger det inte en hel tidsålder mellan nu och då?

Ett sådant ämne som kvinnofrågans utveckling kunde lätteligen ha gjorts till ett torrt och en smula tråkigt refe-

Elegant
kemiskt tvättad och prässad blir Eder kostym, klänning, kappa eller överrock, om densamma insändes till
Urgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A. B.
GÖTEBORG

at, men Ann Margret Holmgren har rsett sin skildring med många roande poänger och lustiga episoder och genom hela framställningen lyser hennes egen varma tro på kvinnorna och deras sak; hon är besjälad av det hon skriver om och därför står det så levande och verkligt för våra blickar. De som läsa Vår tid, och som kanske inte sysslat mycket med kvinno-saken, torde inte kunna undgå att ta ett starkt intryck av Ann Margret Holmgrens utveckling av frågan. Kvinnorna äro henne tack skyldiga för detta, och denna känsla skulle säkert i ännu högre mån delats av henne, som möjliggjort den vackra publikationens tillblivelse.
G. H. E.

Rösträttsfrågan i Amerika.

Nu som alltid äro Amerikas rösträttskvinnor i livlig verksamhet. Över hela landet hållas möten och avfattas resolutioner med fordran att kvinnornas rösträttsfråga skall antagas av kongressen, det vill säga, av alla staters gemensamma representation. Rösträttsfrågan är dock inte löst blott och bart därigenom, ty kongressen ensam har icke makt att förändra konstitutionen. Den måste hänskjuta frågan till de 48 staternas lagstiftande församlingar, vilka ha att anta eller förkasta lagförslaget. Om då tre fjärdedelar av de lagstiftande församlingarna bevilja kvinnorna rösträtt, segrar förslaget och blir lag.

En millionfond.

Innan den amerikanska Landsföreningens årsmöte i Atlantic City avslutades, föreslog Chapman Catt att penningfrågan för år 1917 skulle diskuteras. Inom en tid av tjugu minuter hade en summa av inemot en million dollars tecknats, och fonden för 1917 års agitationsarbete var tryggad. New York gick i spetsen med 225,000 dollars och därefter följde Pennsylvania med 125,000 och Massachusetts med 60,000. Detta är den största summa, som någonsin upprövats på ett rösträttsmöte, och vittnar mera än något om de amerikanska kvinnornas energi och oföretvillighet.

Mrs Buttletub om krigstjänst och rösträtt.

Av Hilda C. Adshead.

Översättning från engelskan.

— Raska på med middagen, Melinda, sade Mrs Buttletub. Morbror Laban tycker inte om att vänta.

— Han kommer sent i dag, moster. Det sa han.

— Ha då middagen färdig på minuten, min flicka, sade Mrs Buttletub lugnt. Nu kan du få en lärdom för ditt äktenskap! När en karl säger att han kommer sent, så är det säkrast att ha i ordning åt honom i god tid.
Melinda ryckte som vanligt på axlarna åt mosterns utläggningar, lade ifrån sig sin stickning och gick ut i köket. I dörren stannade hon och tillade:

— Han kommer i alla fall sent. Han tänkte göra en tur till Saltmarsh.

Morbror Laban gjorde sitt inträde strax före middagstimmerna.

— Jag tänkte göra en tur över till Saltmarsh i eftermiddag, sade han, det vill säga — med en blick på klockan — om inte middagen är alltför sen.

— Den är färdig, sade Mrs Buttletub, och vi är riktigt glada åt att se dig, Laban. Det är månader sedan vi såg dig.

— Ja, ja — jag har haft bråttom — ont om

Kvinnornas ojämna kamp för tillvaron.

Den nya pensionskassan.

Sveriges privatanställdas pensionskassa har bildats och stadgar för densamma utarbetats av den kommitté, som Sveriges industriförbund och vissa handelskamrar tillsatte och som arbetat sedan våren 1912.

Mot förslaget principer reserverade sig år 1913 en av dess 13 medlemmar, grosshandlare Ad. Moberg, som önskar få de privatanställdas pensionsfråga avgjord på lagstiftningsväg i likhet med den i Österrike och Tyskland införda obligatoriska pensionsförsäkringen av privatanställda. Inrättandet nu av ett enskilt institut för frivillig försäkring av privatanställda kommer icke att förhindra — ej ens uppskjuta — införandet i vårt land av obligatorisk pensionsförsäkring av de privatanställda, säger reservanten och fortsätter: "Det övervägande antalet av vårt lands bortåt 36,000 köpmän föreställa sig icke att de ha någon som helst förpliktelse — icke ens moralisk — att sörja för sina gamla uttjänta biträden. Att anslutningen till kassan från principalernas sida för biträdenas räkning under sådana förhållanden icke kommer att bli synnerligen stor, är tydligt. Om försäkringsplikten vore obligatorisk, så funnes intet val — man måste gå med — men på frivillighetens väg må man vara ytterst försiktig att räkna med stor anslutning."

Även den, som anser att en obligatorisk försäkring är det enda effektiva för att trygga de anställdas existens vid den ålder, då deras arbetsförmåga sviker, kan icke annat än glädja sig åt att den nu bildade kassan kommit till, såframt han icke fruktar, att en statsåtgärd för obligatorisk försäkring därigenom fördröjes eller att den blivande lagstiftningen kan komma att röna inflytande från bestämmelserna i den enskilda.

Sveriges privatanställdas pensionskassa — understödsförening — har till ändamål att bereda pensioner åt föreningens aktiva medlemmar (personlig pension) samt vid giftna manliga aktiva medlemmars frånfalle till deras änkor och minderåriga barn (familjepension).

Rätt att ansluta sig till föreningen såsom passiv medlem äger varje arbetsgivare inom handel, industri och sjöfart samt övriga näringar.

Rätt att ansluta sig till föreningen såsom aktiv medlem äga chefer, avdelningschefer, ingenjörer, ritare, fast anställda verkmästare, förmän med en minimilön av 1,500 kr.

pr år, bokhållare (kontors-, lager-, jordbruks- m. m.) butiks- och lagerbiträden, sjökaptener, styrmän, maskinister samt med ovanstående personer likställda manliga och kvinnliga funktionärer.

Skyldighet att såsom aktiv medlem ingå i föreningen har varje hos föreningen ansluten arbetsgivare anställd manlig funktionär gift eller ogift, som fyllt 21 men ej 34 år, samt kvinnlig funktionär, som fyllt 18 men ej 30 år, ävensom nyanställda under 47, respektive 42 år.

Arsavgifterna betalas med hälften av arbetsgivaren och hälften av den anställda och utgör 12 % av årslönen för kvinnlig funktionär samt 6 % av årslönen för manlig funktionär 10 % av årslönen för familjepension, vilken skall betalas av såväl gift som ogift manlig funktionär men ej av kvinnlig. Lönen beräknas till kontant lön, ökad med det belopp, vartill arbetsgivaren uppskattar eventuella tantiemer, provisioner samt natura och andra förmåner, vilka dock ej må värderas lägre än i beskattningshänseende.

Vid uppnådda 47 respektive 42 års ålder, då underlaget för den 15 år senare begynnande pensionen fastställts, uträknas den avgiftsprocents, som erfordras i stället för 12 % för kvinna och 10 % för man; i allmänhet blir denna procent lägre de sista 15 åren.

Pensionen utbetalas å den årslön den anställda unnbär vid 47 års ålder för man, vid 42 års ålder för kvinna. Pensionsbelopp skall utgå till man med 60 % från 62 års ålder, till kvinna med 50 % från 57 års ålder å den vid respektive 47 och 42 års ålder innehavda lönen, dock ej å högre belopp än 5,000 kr. för man och 3,000 kr. för kvinna. Till änka och minderåriga barn efter avlidne aktiv medlem utgår pension med 25 % å den lön han vid frånfallet innehade från månaden efter dödsfallet så länge änkan lever ogift eller, om hon är död, till barnen, tills det yngsta uppnått 18 år. Även fränskild hustru kan, då ingen annan pensionsberättigad finnes, erhålla pension.

Skulle en aktiv medlem övergå till annat arbete och ej längre vara anställd hos till föreningen ansluten arbetsgivare, har han dock rätt att kvarstå i kassan och antingen unnbära med inbetalningarna eller fortsätta med erläggandet av såväl arbetsgivarens som egna avgifter, med rätt till pension såsom övriga.

Skulle en kvinnlig aktiv medlem övergå till annat arbete har hon samma rätt, och om hon ingår äktenskap finnes ett tredje alternativ, hon eller rättare sagt, hennes målsman äger rätt att återfå hennes egna till föreningen gjorda inbetalningar utan därå upplupna räntor.

Skulle en man unnå pensionsåldern utan att hava inlått äktenskap äger han återfå sina till familjepensionskassan inbetalda avgifter utan därå upplupna räntor.

folk, förstår du, hos oss. Jag har låtit mina arbetare gå ut i kriget och gjort min plikt, det har jag. Nå, här kommer middagen! Hör du, Maria, jag hoppas du kommit på det klara med att dina gamla idéer om att kvinnorna ska ha rösträtt inte tjänar någonting till. De tål inte vatten, min vän! Här är det människans plats. Ni kvinnor talar stora ord om rösträtten, men när det gäller att gå ut i kriget — ja, då är vilken pojkspöling som helst mera värd än ni. Inser du det nu?

Han log belåtet, i det han rågade sin tallrik.

— Är det bara de som är ute i kriget, som röstar? sade Mrs Buttletub. Ja, om det är överenskommet att regera landet efter den grundsatsen, så är det inget vidare att säga.

— Jaså, du börjar nu inse att det var dumheter du pratade före kriget? sade morbror Laban ivrigt mumsande. En del folk tänker icke, det är vad det är, de tänker icke.

— Jag skulle ändå inte ha trott att du skulle varit belåten, sade Mrs Buttletub med sin lugna röst, du som alltid varit så intresserad av politiken. Du kommer att sakna din rösträtt, Laban, om det blir som du vill.

— Jag? sade morbror Laban förnärmat. Jag är en man!

— Det förstås, men du är inte ute i kriget, så vitt jag vet.

— Du vet mycket väl, att jag tyller femtiovå nästa februari, sade morbror Laban retligt. Du får väl tänka dig för en smula.

— Bevars väl, det var ditt eget påhitt, sade Mrs Buttletub. Du sa att den, som inte är ute i kriget, skall inte ha rösträtt. Där ser du! Det finns massor av män, som inte är ute i kriget. Många män arbetar i ammunitionsfabrikerna — och det gör kvinnorna också — och många av dem gör det bättre. Och en del gör springpojksarbete i ämbetsverken och har släktingar, som håller dem kvar. Så finns det prästerna, som talar vitt och brett om ett rättfärdigt krig, men ändå stannar hemma. Och så finns det gubbar som du och sjuka män, och sedan finns det de "samvetsömna motståndarna", som säger ifrån rent ut att de inte tycker om att slåss och inte tänker göra det.

— Nåja, sade morbror Laban generad, det finns ju skäl varför dessa män inte gör det — skäl — och alltid goda skäl.

— Finns det då inte massor av skäl varför kvinnorna inte gör det? frågade Mrs Buttletub. Det skulle jag tro! Det förnärsta är att det är de som skaffa soldaterna till världen, stackare. Alla andra skäl mot rösträtten ha dött för längesen, Laban, och detta, den fysiska styrkans skäl, har också dött. Detta krig har gjort slut på dem! "Kvinnor, stanna i hemmen" dog, när mr Asquith plötsligt upptäckte kvinnorna — det var, när de ville ha dem att arbeta för

PHOSPHO-ENERGON PILLER
FÖRORDAS AV LÄKARE
"Vid allmän svaghet, nervositet, överansträngning och sömnlöshet."
SÄLJES ENDAST I APOTEK
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

Vart femte år sammanträder föreningen till generalförsamling i Stockholm, där varje såväl aktiv som passiv medlem äger rösträtt. Generalförsamlingen äger

1:o att antaga eller förkasta överstyrelsens förslag till användning av medel ur överskotts-fonden, vilken utgöres av föreningens överskjutande medel sedan erforderliga medel avsatts till försäkringsfonden och säkerhetsfonden.

2:o att besluta om stadgeändringar,
3:o att besluta om föreningens upplösning,

4:o att besluta i annat ärende som till dess prövning hänskjutits av överstyrelsen.

Överstyrelsen består av 30 ledamöter varav 6 skola vara aktiva medlemmar. 20 ledamöter utses av Svenska handelskamrar i Sverige och 10 av Sveriges industriförbund.

Styrelsen består av 7 ledamöter och 2 suppleanter för dem, vilka utses av överstyrelsen. Styrelsen, som har sitt säte i Stockholm, utövar den närmare förvaltningen av föreningen.

Då kommitténs förslag till allmänna grunder och stadgar för pensionskassan överlämnades till handelskamrarna, Industriförbundet, Svenska brukstjänstemannaföreningen, Riksförbundet av affärsanställda m. fl. för yttrande, avgavs ett utlåtande, särskilt framhållande de kvinnliga anställdas önsningar. Kommittén har bemött gjorda anmärkningar och tagit vederbörlig hänsyn till de uttalade önskningarna. Kommittén skriver:

"Från de kvinnliga funktionärernas sida har framhållits önskvärdheten av att pensionsålder, pensionsavgifter och pensioner sattes lika för kvinnor som för män.

Vad pensionsåldern angår så är anledningen till att denna satts till 57 år för kvinnor, medan den satts till 62 år för män, den, att kvinnorna på grund av den fysiska förändringen de undergå vid omkring 50 års ålder, åldras tidigare än männen. Att så verkligen är förhållandet giver och den av ålderdomsförsäkringskommittén verkställda undersökningen vid handen, i

regeringen. "Inte begåvade nog" försvann, då kvinnorna gjorde männens arbete, och gjorde det bättre. Nu har också det här styrkeargumentet försvunnit. Om alla män var ute i kriget, och om det sades rent ut att ingen som inte gjorde krigstjänst skulle rösta, nå, då skulle vi finna oss i det, men som det nu är — se bara på dig själv med dina tre röster utan att strida för ditt land: i stället blir du rik, skulle jag tro, med matpriserna, som stiger, och kolen —

— Om det blir något mer, sade morbror Laban bråskande, så vore jag glad, om du gick efter det, Melinda, min tös, jag har litet ont om tid.

Mrs Buttletub fortsatte inte diskussionen, och morbror Laban sade sitt sista ord i dörren, när han gick.

— Ni kvinnor kan inte diskutera, ser du. Det är bara prat! Jag kommer igen till teet. Jag skulle vilja ha det precis klockan fem, om det inte blir olägligt för dig, Maria.

— Melinda, sade Mrs Buttletub, i det hon stängde dörren, vi dricker vårt te tidigt som vanligt. Han kommer säkert sent.

— Men han sa, började Melinda och tystnade, då hon såg att Mrs Buttletub gjorde sig i ordning för en middagsur.

— Det är för löjligt, sade den goda damen för sig själv, i det hennes ögon föllo ihop, att männen envisas med att anse sig som det logiska könet!

A. P. ANDERSSONS MÖBELAFFÄR STOCKHOLM

Gamla Kungsholmsbrogatan 26
(andra huset från Drottninggatan)

Stort lager af finare och enkla

MÖBLER

i ek, mahogny, valnöt samt andra
träslag afven målade, till billigaste priser.

Allm. Tel. 114 10 Riks Tel. 65 05

det att invaliditetsfallen vid 55-årsåldern bland kvinnorna utgör 19,3 % medan de hos männen utgör endast 9,1 %. Det möter emellertid icke något hinder, att de kvinnliga funktionärerna, som vid uppnädd pensionsålder fortfarande äro arbetsföra, liksom de manliga kvarstå i tjänsten."

Det är just detta som de kvinnliga funktionärerna önskat nämligen att de kvinnor som äro arbetsföra liksom de manliga skulle få kvarstå i tjänsten till 62 år, men därvid också få sin lön utbetald och sina pensionsavgifter erlagda, så att de vid 62 års ålder kunde erhålla 60 %. Den fördel, som ligger däri att med reducerad pension (2 % mindre per år) få taga pensionen tidigare, om krafterna förr taga slut, den bör lämnas såväl män som kvinnor. Men det ligger en orättvisa i att den kvinna, som är arbetsföra till 62 år, skall de sista 5 åren stå med pension i stället för lön och sedan hela sitt återstående liv uppbära en pension, som utgör 50 % å lönen vid 42 år i stället för 60 % å lönen vid 47 år.

Erfarenheten har ej visat, att kvinnorna ej hålla ut i arbetet väl så länge som männen, och när lönerna en gång komma att ge dem tillfälle att i eget hem leva med mer komfort, skall deras uthållighet kanske visa sig än större. Att kommittén för att bevisa sin sats om kvinnornas tidiga invaliditet anför ålderdomsförsäkringskommitténs siffror, förväran, då man vet vilka framstående personer, som varit dess medlemmar. Nog borde det vara dem bekant att bland de 19,3 %, som undersökningen utvisade, funnos alla de fullt arbetsföra duktiga änkor med oförsörjda barn, som vid mannens fränfalle förlorat sin arbetsgivare och måst taga hjälp av fattigvården i någon form. De 19,3 % innefatta både fysisk och ekonomisk invaliditet, men männens 9,1 % endast fysisk invaliditet, ty de arbetslösa 55-åriga män, som mottaga fattigvård, fastän de äro fullt arbetsföra äro ej så många.

För den kategori, som Sveriges privatanställdas pensionskassa avser, kunna dessa siffror icke användas.

Att de kvinnliga funktionärerna få betala 12 % mot männens 10 % och dessutom börja erläggandet av avgifter vid 18 år mot männens 21 år, är grundat på den allmänna dödligheten 1901-10, som utvisar kvinnornas längre livslängd. Men huruvida kvinnor, arbetande inom affärslivet, leva så mycket längre än män på samma arbetsområde, finnes icke utrett, och då till grund för tabellerna lagts den allmänna dödligheten, har man möjligen gjort skillnaden för stor. Detta är dock alldeles likgiltigt, då det när som helst kan regleras vid bestämmandet av den nya avgiftsprocenten de sista 15 åren före pensionsåldern. Sedan den allmänna pensionsförsäkringen bestämt att män och kvinnor skulle fördelas i skilda riskklasser, var det ju ej att vänta att ett enskilt pensionsinstitut skulle sammanföra dem i en riskklass med en gemensam dödlighet.

Kommittén har icke bemött anmärkningen mot begränsningen av det belopp för vilket pension får räknas till 3,000 kr. för kvinna mot 5,000 kr. för såväl ogift som gift man. Intet skäl föreligger, varför ej en kvinna som genom sitt arbete gjort sig värd en

Rösträtt för Kvinnor.

Inför den sista riksdagen i perioden.

Återigen ha Sveriges kvinnor kommit fram till den betydelsefulla sista riksdagen i en treårsperiod. Återigen ställa vi för oss frågan: skall även denna period få gå förbi utan att kvinnornas rösträttsfråga kommer närmare sin lösning?

De kvinnor, som i vårt land uppbära rösträttsarbetet, och annars på skilda områden delta i samhällsarbetet, de som följa världshändelserna och reflektera över det som nu sker, de säga sig: kvinnorna kunna icke längre hållas tillbaka, de måste få ett ord med i laget, tiden är nu inne även för Sveriges kvinnor.

Det är en viktig och betydelsefull tid vi gå till mötes, och nu gäller det mera än någonsin att följa med och sätta sig in i vad det betyder, om Sveriges kvinnor fortfarande skola se sina berättigade anspråk tillbakavisade eller om vi äntligen skola nå fram dit, där våra nordiska systrar redan stå.

För alla dem, som arbeta för kvinnorösträtts genomförande i vårt land, de må inta en ledande ställning inom rörelsen, eller endast vara en enkel arbetare i vingården, för alla är det nödvändigt att följa frågan i **Rösträtt för Kvinnor**. Två gånger i månaden kommer **Rösträtt för Kvinnor** med färiska nyheter från rösträttsfältet ute och hemma, den kommer med hälsningar från föreningar och enskilda medlemmar, och den kommer som en påminnelse om kvinnornas andel i samhällsutvecklingen.

En blick tillbaka på den nu avslutade årgången — den femte — visar bäst vad **Rösträtt för Kvinnor** är, och vad den vill vara. Vi behöva endast påminna om det ytterst aktuella spørsmålet **Krigets inflytande på lösningen av kvinnornas rösträttsfråga**, som i tidningen fått den mest allsidiga belysning genom värdefulla inlägg av på skilda områden så framstående personer som: *Edvin Björkman, Sven Brisman, Lotten Dahlgren, Anna Lenah Elgström, Patrik Haglund, Erik Hedén, Ann Margret Holmgren, Ellen Key, Anna Kleman, G. H. von Koch, Ivar Lagerwall, John Landquist, Mia Leche, Alf Mohn, Ernst Norlind, Anna Sterky, Marika Stjernstedt, Gustava Svanström, Julia Svedelius och Mary v. Sydow.*

högre lön ej skall vara värd en pension i förhållande till lönen. När en bestämmelse om maximum för pensionsunderlaget införes måste den sättas till samma belopp för kvinna som man. Detta är en förändring som också lätt kan vidtagas, om styrelsen skulle anse det rättvist.

"Att arbetsgivarna skulle göra inbetalningar även för de kvinnliga funktionärernas efterlevandes pensionering, vilket även föreslagits, måste väl anses som uteslutet", skriver kommittén. Men den tyska Riksförsäkringen för Privatanställda införde redan för 6 år sedan full likställighet i detta avseende och tilldelar sjuk man, om han försörjts av sin hustru, samt minderåriga barn, pension vid hennes fränfalle. För den ogifta kvinnliga funktionären, som icke har några pensionsberättigade efter sig, vore det naturligtvis en fördel

På den genom bildandet av de första lokalavdelningarna av M. F. K. R. aktuella frågan **Varför jag anslutit mig till Männens förbund för kvinnans rösträtt har Rösträtt för Kvinnor** haft förmånen erhålla svar från ett antal kända representanter för denna sammanslutning: *Sigfrid Almquist, Axel Bolin, Rob. Hagen, Klas Hedström, Israel Holmgren, Sixten Neiglick, Nils Nordlund, Teodor Nyström, Jakob Petersson, Johnny Roosval, K. A. Widegren och Hjalmar Öhrvall.*

Anders Österling, K. G. Ossiannilsson och Gunnar Hede ha dessutom genom bidrag i bunden form visat sin anslutning till saken.

Med anledning af *Birgittaminnets* frände rösträttsdagen den 7 oktober har *Lydia Wahlström* i **Rösträtt för Kvinnor** bidragit med en intressant framställning av **Den Heliga Birgitta som politiker** och *Ellen Key* har på sitt eget fängslade sätt skildrat **Birgitta som andlig makt**.

Då **Rösträtt för Kvinnor** nu inbjuder till prenumeration för 1917 — ett år som kanske blir av avgörande betydelse för de svenska kvinnornas rösträttsfråga — sker det under förhoppning att tidningen alltjämt skall få påräkna stödet av de pennor, som gjort tidningen till vad den är, men också under förhoppning, att alla de, för vilka tidningen vill vara en vägvisare och en hjälp, i sin mån göra allt för att **Rösträtt för Kvinnor** verkligen må kunna fylla sin uppgift. Genom att hjälpa till att sprida **Rösträtt för Kvinnor** i de tusen hemmen bereda vi väg för rösträtt för Sveriges kvinnor.

* * *

Rösträtt för Kvinnor utkommer den 1 och 15 i var månad eller med 24 nummer om året. Prenumerationspriset, postarvodet inberäknat, är **kr. 1:35**. All prenumeration sker genom posten. I utlandet bosatta prenumeranter kunna även erhålla tidningen mot insändande av 2 kr. i postanvisning till expeditionen, **Lästmakareg. 6, Stockholm**. Lösnummer 6 öre.

att vid inträdet i pensionsåldern kunna lyfta sina till familjepensioneringen inbetalda avgifter, liksom den ogifta mannen.

Bestämmelsen i § 9 att kvinnlig funktionär, som ingår äktenskap och därvid upphör med sin anställning, äger att återfå egna till föreningen gjorda inbetalningar, får man hoppas att styrelsen låter försvinna. Hur ofta har det ej hänt att gift kvinna av ekonomiska skäl åter tvingats ut i sitt gamla yrke att mannen kanske ej tillhört någon pensionskassa, som berättigar henne till änkepension eller att änkepensionen är otillräcklig för henne så länge barnen äro minderåriga. Kvarstår hon då i sin egen pensionskassa kommer det väl till pass vid återupptagandet av arbetet, det har hittills ofta legat emot ankorna att de från pensioneringssynpunkt äro för gamla eller över 30 år.

Riks 25 50

Allm. 62 96

La fleuriste
Kgl. Hofblomsterhandel
Malmorgsgatan 6, Stockholm

Hilda Andersson †.

Måndagen den 11 december avled, stilla som hon levat, den kvinna, vars namn läses här ovan. Hon hörde ej till dem, som mycket låta tala om sig i världen, och föga var hon känd utanför gränserna för det samhälle, Valla, där hon verkade. Blid och försynt gick hon i sin dagliga gärning, men genom den affärsverksamhet hon i mycket ringa skala börjat, lyckades hon, tack vare flit och redbarhet, arbeta sig till välstånd. För sociala spørsmål var hon varmt intresserad, och som kassaförvaltare i Sköldinge F. K. P. R. har hon nedlagt ett samvetsgrant och gott arbete och tillsköt ofta av egna medel, vad som brast. Svårt blir att där fylla hennes plats. Även i arbetet för fredssaken och i nykterhetsarbetet var hon verksam, och gott var för oss, hennes vänner, att se hennes ljusa tro att det goda en gång skulle segra. Själv ville hon icke på något sätt framträda eller göra sig gällande: jag träder gärna tillbaka, om blott vår sak har framgång, var en gång hennes ord. Från dödsbädden sände hon föreningen en kärleksfull hälsning: nog har jag haft viljan att göra det goda, men förmågan har ej varit stor; tack för all kärlek och förståelse.

Och vi, som nu stå sörjande vid hennes för tidigt öppnade grav, säga henne ett varmt tack för vad hon varit för vår rättvisa sak, för vad hon i kärlek och tro verkat i det stilla, för ospard möda och pliktstroget arbete. Tack, du goda och trogna tjänare!

Anna Möller,
f. Grell.

Dalarnas länsförbund

höll den 27 november årsmöte i Falun. Till ordförande omvaldes seminarieadjunkten Anna Sörensen, Falun, till övriga styrelseledamöter omvaldes fruarna Fredrika Collin, Hedemora, och Gunhild Landberg, Falun, samt nyvaldes fruarna Erica Falkman, Avesta-Krylbo, och Maria Widigsson, Borlänge. Till suppleanter utsågos fru Agda Adolfsson, Grängesberg och fröken Sigrid Ranke, Orsa.

Skaraborgs länsförbund

hade söndagen den 10 december årsmöte i Vara. Fru Andriette Florén avsåg sig ordförandeskapet och i hennes ställe valdes seminarieadjunkten fru Jenny Richter-Velander. Övriga medlemmar av styrelsen äro fl. mag. fru Ingrid Lindstén, fröken Lisa Gustafson och fru Jenny Lindberger. De förutvarande revisorerna omvaldes. Klockan tre ägde ett offentligt möte rum med cirka 70 deltagare. Fru Florén höll hälsningstalet och d:r S. Lindstén höll ett förträffligt föredrag om Motståndet mot kvinnans rösträtt.

Uttager hon däremot sina gjorda inbetalningar, förlorar hon icke blott upp-lupna räntor utan även arbetsgivarnas avgifter med ränta.

Vid bestämmandet av familjepensionen till 25 % å mannens lön, lika för alla, har man frångått behovsprincipen och tilldelar en ensam änka detsamma som en med tio minderåriga barn under aderton år. Kommitténs motive-ring härför är "att det måste anses rimligt och billigt att lika förmåner erhållas för lika inbetalningar".

Anna Abergsson.

Advokat EVA ANDÉN

JURIS KAND.

Kvinnliga Juridiska Byrån

Lilla Vattugatan 14 (vid Brunkebergstorg)
STOCKHOLM C.

Rättegångar, o. juridiska uppdrag av alla slag.

KL. 10-4.

Riks tel. 7576.

Allm. tel. 18336.

E. o. Hovrättsnotarien

ELISABETH NILSSONS Advokatbyrå

Södergatan 14, Malmö

Tel. 6137

Rättegångar och Juridiska uppdrag av alla slag.

L. K. P. R:s 14:de centralstyrelsemöte

äger rum i Stockholm måndagen den 8 och tisdagen den 9 januari. Lokal för de enskilda mötena, som båda dagarna taga sin början kl. 1/2 10 f. m., är Svenska läkaresällskapet, Klara Östra Kyrkogata 10, lilla salen, 2 tr.

Måndagen den 8 januari kl. 1/2 8 e. m. anordnas i samma lokal, stora salen, 1 tr., *halvenskilt möte*, till vilket alla medlemmar av F. K. P. R. äga tillträde. Härvid kommer fröken Anna Kleman att redogöra för Förslag om en internationell aktion för lika lön för lika arbete. Programmet upptar dessutom diskussion om Lagberedningens förslag till lag om barn utom äkten-skap med fröken Anna Lindhagen och advokat Eva Andén som inledare.

För dem som önska är tillfälle berett att efter det halvenskilda mötet intaga gemensam tésupé å Gillet, Brunkebergstorg 15. Pris kr. 2:25.

Tisdagen den 9 januari kl. 8 e. m. äger *offentligt möte* rum i K. F. U. M:s stora sal, Birger-Jarls-gatan 35 (ingång Snickaregatan 4, 2 tr.) med tal av d:r Lydia Wahlström, fru Karin Fjällbäck-Holmgren och fru Julia Ström-Olsson.

Biljetter å 25 öre komma ett par dagar före mötet att tillhandahållas i Allmänna Tidningskontoret, Gustav Adolfs torg, i Folkets Hus kiosk, samt å Röststrättsbyrån, 6 Lästmakaregatan. Se vidare annons i de dagliga stockholmstidningarna.

Stockholms F. K. P. R.

anordnar i samband med centralstyrelsemötet *onsdagen den 10 januari kl. 8 e. m.* offentligt möte i K. F. U. K:s stora sal, Brunngatan 3.

Ämne: Huru förbättra barnmorskornas ställning?

Inledare: Professor Edv. Alin och barnmorskan fröken Anna Häggbom.

För fru Anna Wicksell

hade Lunds F. K. P. R. anordnat en avskedsfest å Grand hotell fredagen den 15 december.

I festen, som präglades av en synnerligen animerad stämning, deltog ett 50-tal damer, dels medlemmar av Lunds F. K. P. R., dels representanter för andra F. K. P. R. i Skåne.

Hyllningstelegram anlände från de lokalföreningar, vilka ej voro representerade.

Docenten Hilma Borelius frambar Lunds F. K. P. R:s tack till fru Wicksell och å Skåneförbundets vägnar talade fru Louise av Ekenstam. Fru Wicksell blev även föremål för hyllning av flera andra talare.

KOOPERATIVA LIV

försäkrings-**FOLKET** beviljar liv-anstalten **FOLKET** försäkringar alla slag. Adress Box 233. Bliv ombud! H. K. VASAGATAN 6.

Insätt Edra besparingar

i A.-B. NYA BANKEN.

HOTELL VICTORIA

Norra Smedjegat. 14, (Hörnet av Herkulesg.) Stockholms äldsta, billigaste och mest välkända privathotell. Tyst och fridfullt läge strax vid Brunkebergs- och Gustaf Adolfs torg. Elektriskt ljus o. telefon i rummen.

Vördsamt Fru Greta Schubert.

Post- o. Telegrafadr. HOTELL VICTORIA. Riks 53. Allm. 6657.

Skydd åt ensamstående lärarinnor.

Opinionsmöte i Uppsala.

För några veckor sedan upprördes allt Sveriges land genom tidningarnas berättelser om det tragiska öde, som övergått en ensam ung lärarinna i Småland. Ensam! Vilken av dem, som leva i kringgårdade och trygga omständigheter, täljer fasan uti medvetandet att befinna sig i en fullkomligt skyddslös belägenhet, utom räckhåll för mänsklig hjälp? Hur många av oss ge sig tid att verkligen stanna inför detta — att försöka fatta, vilken inverkan, undergrävande för både själ och kropp, det måste utöva att vara hänvisad att fylla sin livsgärning under sådana yttre omständigheter? Och vi andra, som sitta i trygg och lugn omgivning, ha vi rätt att slå oss till ro och tänka: "Vad förmår jag?" Borde det ej vara så, att vi alla ha ansvar i det samhälle, där vi leva, och då närmast ansvar såtillvida, att vi åtminstone ej snarast möjligt glömma de mörka skuggor, som falla inom vår synkrets? Ty hur är det? Har ej redan nu glömskans skymning börjat tätna omkring de missförhållanden, som genom den hemska händelsen i Nöbbele ställdes i blyxtbelysning? Svenska kvinnor! Vi ha ej rätt att låta detta ske. Om alla andra glömma — vi få icke göra det.

Något av dessa tankar var det, som tog sig uttryck, då lärarinnor vid Uppsala folkskolor, i känslan av kamratskapets förpliktelser och rättigheter, satte sig i förbindelse med kvinnoorganisationer på platsen — F. K. P. R., Vita bandet, K. F. U. K., Moderata kvinnoförbundet samt Kvinnorna och landet — för att dryfta möjligheten av ett möte i frågan: Vi ville kräva lag att sätta mot våld. Samarbetet resulterade närmast i ett upprop till allmänheten, en inbjudan till ett offentligt möte. Till detta upprop hade det lyckats att, förutom de för nämnda föreningar valda representanterna, såsom undertecknare förvärva intresserade damer ur olika kretsar inom staden. Såsom talare hade kommitterade glädjen att hälsa rektor Karl Starbäck, som vid 1914 års riksdag jämte lantbruksingenjör Adolf Roos i Första och grosshandlare E. A. Nilsson i Andra kam-maren framförde frågan genom motion, samt den kvinna, hos vilken väl uppslaget till nämnda motion är att söka, författarinnan Anna Maria Roos.

Lektor Starbäck uppdrog först med några varmhjärtade ord den mörka bakgrund, mot vilken avteckna sig de sorgligt bekanta lärarinneöden, som mest lättit tala om sig, och de ohyggliga perspektiv, som dessa nakna fakta öppna — sjukdom, ett förstört nervsystem, ja, vansinne. Ett faktum vore, att ingen kår, intet yrke funnes, som hade att uppvisa en så stor procent sinnessjuka som småskollärarinne-kåren. Talaren redogjorde därefter för

Söders "English School"

Engelska lektioner och översättningar.

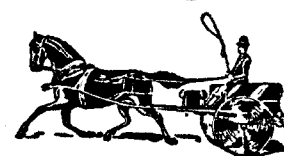
Erstagatan 26. Allm. Tel. Söder 36035.

Annie I. Scott.

För dyrtiden och baket.

En bok med 70 recept å alla sorters bröd, matbröd, kaffebröd, tårter, efterrätter. I mjölbrikt med tillhjälp av gryn. Billigt gott bröd. Bakning på Primus. Boken sändes mot postförskott å 60 öre. Fru E. Nyström, Pensionat Strandhem, Båstad.

Arvika Vagnfabrik, Arvika.

Sveriges största fabrik för tillverkning av alla sorters lyx- och arbetskädon

Utställning: David Bagaresgata 1, Sthlm. Priskurant på begäran. Riks t. Arvika 57, Sthlm 4644.

Begär priskurant även å Kullageraxlar.

frågans behandling i riksdagen. Särskilt uppehöll han sig vid den kritik, som i Andra kammaren kommit moti-onen och dess förslag att ordna lärarin-nornas bostadsfråga till del, en kritik, som i de flesta fall bottnade i ekono-miska hänsyn. Men, frågade talaren, vad betyda dessa få hundra kronor för även de glest befolkade kommunernas debetsedlar, då de måste vägas mot risken av skövade människoöden, människoliv, i förtid brutna? Den skrivelse av den 10 november 1916, varigenom k. m:t lagt saken i folkskoleöverstyrelsens hand, gäve denna styrelse dock intet annat vapen än folkskole-stadgan, och med denna tvingade man intet tredskande skolråd. Talaren ansåg dock, att intet hindrade riksdagen att i samband med kårens lönefråga, vartill bostadsersättning hör, lagfästa ordnade förhållanden i denna sak, och framkastade han — såsom en för skol-råden väl så känbar följd av under-låtenhet — statsbidragets undanhållan-de. Slutligen uttryckte talaren sin glädje över att frågan ej vore av poli-tiskt partiskiljande art.

Fröken Anna M. Roos ingick på en närmare granskning av de förslag till bostadsfrågans lösning, som i riksdagens behandling av ärendet framkommit. I sammanhang härmed framhöll hon det såsom särdeles lämpligt, att nu en ny rundfråga ställdes till de ifrå-gavarande lärarinnorna själva, vilka ju borde lämnas tillfälle att yttra sig om lämpligaste botemedlen mot faror av här omtalad art. Fröken Roos underströk ytterligare nödvändigheten av lagbestämmelser för frågans definitiva lösning.

Det av omkring 500 personer besökta mötet antog slutligen enhälligt följande resolution:

"Med anledning av riksdagens skrivelse av den 2 mars 1914 har k. m:t genom beslut den 10 november 1916 anbefallt folkskoleöverstyrelsen dels att hos vederbörande folkskoleinspektörer, skolråd och skolstyrelser i nödvändigheten av att sådana åtgärder, som skoldistriktet kunna vara skyldiga vidtaga för främjande av det i riksdagens skrivelse angivna syftet, bli uti dröjsmål verkställda, dels ock att själv taga initiativ till nya bestämmelser.

Tacksamt erkännande den riktiga uppfattning av de ensligt boende lärarinnornas betryckta och snar hjälp krävande belägenhet, som framträder i detta beslut, vill mötet likväl som sin mening uttala, att effektivt skydd för dessa särskilt hårt lottade medlemmar av en i övrigt föga gynnad, men oumbärlig kår av samhällstjänare, endast kan nås på lagstiftningens värdighet till k. m:t med hemställan att k. m:t ville för riksdagen framlägga förslag till sådana lagbestämmelser, att skoldistriktet skall åligga att anordna lärarin-nornas bostäder så, att verklig trygghet för liv, ära och hälsa uppås."

Rygghållare

"Perfekt"

Den är oumbärlig för varje ung flicka med anlag för framåtlutande gång.

Uppgif ålder!

Pris pr st. 4.50.

Alla varor expedieras till landsorten med postförskott + port.

BUTTERICKS MÖNSTERAFFÄR

Rika 1726. Drottninggatan 57 Allm. 1410. STOCKHOLM

FRU HEDENSKOGS

Privata Förlossningshem

TROLLHÄTTAN

Rikstel. 145

Ett nytt flygblad

Om sammanslutningens betydelse

av Ann Margret Holmgren, utgörande N:o 2 i serien Röststrättsbrevet för dagen, kommer att utgivas till centralstyrelsemötet och kan rekvi-reras från Röststrättsbyrån till ett pris av 5 öre.

Kvinnornas Kalender 1917.

Pris 1 krona. Hela behållningen tillfaller L. K. P. R:s rese-talarefond. Rekvisitioner ställas till Fröken Hildur Öjjer, Göteborg 1. Kan även erhållas å Röststrätts-byrån, Lästmakaregatan 6, Stockholm.

Den dag högern...

Fru Caroline Benedicks-Bruce har bemyndigat oss att ge offentlighet åt ett brev, som hon tillställt Allmänna Valmansförbundets avdelning på Gotland såsom svar på en värdjan om ekonomiskt bidrag till förbundets verksamhet. Brevet lydde:

Till svar å ärade brev av oktober månad ber jag få säga, att jag gärna skall dra mitt strå till stacken och hjälpa till — den dag högern upptar kvinnoröststrätten på sitt program; att jag dock är den varmaste fosterlandsvän och lokaledens försvarsvän, torde nog vara bekant för en och var, som känner mig här på Gotland.

Högaktningfullt

Caroline Benedicks-Bruce.

Episod ur verkligheten.

Per och Olle äro kamrater i samma arbetslag, men under det att Olle är ordentlig, vaksam och pålitlig, händer det ofta att Per slarvar med sina göromål. Basen finner sig till slut nödsakad att ta honom i upptuktelse och slutar sina förmaningar med följande ord: "Kom nu ihåg Per att du tar Olle till exempel. Adrig ser man honom uppföra sig illa, han är skötsam och duktig, men så har han förstas också en mamma som är röststrättskvinna."

Denna resolution skall genom en deputation på nyåret framlämnas till regering.

Önskligt vore, att även på andra platser inom vårt land — såsom ock i ett par städer skett — något åtgjordes för att hålla vid liv och stärka den opinion, som kräver snar och effektiv lösning av denna fråga, vilken endast är en sida av kravet på arbetsskydd för varje samhällsmedlem.

Halvi Colleen.